03/11/2026

Ο Χριστός: Εμπρηστής ή Πυροσβέστης;

/ Γνώμες

Η φωτιά είναι ένα φυσικό φαινόμενο με προεκτάσεις που υπερβαίνουν την φυσική πραγματικότητα και ορίζουν θετικά ή αρνητικά και την κοινωνική. Συνιστά μια από τις δυνάμεις που διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν τον ανθρώπινο πολιτισμό.

- ***Του Απόστολου Νικολαΐδη (Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος Ινστιτούτου «Άγιος Μάξιμος ο Γραικός»)***

Η αξία της φωτιάς είναι τόσο μεγάλη ώστε, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, αποτελούσε αποκλειστικό προνόμιο των θεών, όντας σύμβολο δύναμης, γνώσης, δημιουργίας αλλά και καταστροφής, αφήνοντας τους ανθρώπους ανυπεράσπιστους και αδύναμους απέναντι στα φυσικά φαινόμενα. Τα πράγματα άλλαξαν όταν ο τιτάνας Προμηθέας λόγω της αγάπης του προς τους ανθρώπους την έκλεψε κρυφά από το Δία και την έφερε στη γη, προσφέροντας στους ανθρώπους τη δυνατότητα όχι μόνο να προστατεύονται από το κρύο αλλά και να κατασκευάζουν εργαλεία, και γενικότερα να δημιουργούν πολιτισμό.

Η φωτιά, όπως και όλα τα φυσικά φαινόμενα, ενέχει μια αμφισημία. Ζεσταίνει, φωτίζει, δημιουργεί αλλά και καταστρέφει. Καταστρέφει αλλά και ανακαινίζει. Είναι ευλογία αλλά και απειλή. Από τη μια πλευρά, καίει και καταστρέφει δάση, οικίες, περιουσίες και εξαφανίζει τα πάντα. Από την άλλη συμβολίζει την αρχή μιας νέας ζωής, με βάση την αρχή ότι για να γεννηθεί κάτι νέο πρέπει να πεθάνει το παλιό. Συμβάλλει έτσι στην κάθαρση, την ανανέωση, την αναγέννηση, την μεταμόρφωση του δάσους, αποτελώντας πηγή ελπίδας.

Η σημαινόμενα της φωτιάς είναι τόσα πολλά, ώστε να χρησιμοποιείται μεταφορικά για την έκφραση έντονων ανθρώπινων συναισθημάτων, τις επιθυμίες, τον ενθουσιασμό, την αφοσίωση, την υπέρβαση των ορίων, επιπλέον δε και για την περιγραφή πρακτικών ανατροπής του παλαιού χάρη του νέου.Γιατί η φωτιά εικονίζει με τον αποτελεσματικότερο τρόπο πάθη που δεν ταλαιπωρούν μόνο τον έσω άνθρωπο αλλά και την κοινωνία του: Εγωισμός, αδικία, εκδίκηση, φανατισμός. Η διαφορά της φωτιάς των παθών από την φυσική είναι ότι σβήνει πολύ πιο δύσκολα, γιατί τούτη επιφέρει τον πόλεμο, τη βία, το μίσος και όλα τα κακά.

Η φωτιά συμβολίζει μαζί με τα άλλα το φωτισμό, τη δημιουργικότητα και την γνώση. Μιλάμε για φωτισμό του νου στην αναζήτηση και αποκάλυψη της αλήθειας, για αφύπνιση συνείδησης, για φλόγα δημιουργίας.

Όλα αυτά δείχνουν ότι η φωτιά αποτελεί ένα από τα πλέον πολυσήμαντα σύμβολα στην ανθρώπινη ιστορία. Δεν είναι δε καθόλου τυχαία και η θρησκευτική χρήση της για το συμβολισμό τόσο της παρουσίας του Θεού, της δύναμης του Αγίου Πνεύματος, της κάθαρσης και του φωτισμού της ψυχής, όσο και της δοκιμασίας και κρίσης των ανθρώπινων πεπραγμένων, ακόμη δε και μέθοδο κολασμού των αμαρτωλών.

Όλα αυτά είναι δηλώνονται πρωτίστως στη Βίβλο, όπου η φωτιά χρησιμοποιείται

-Ως μέσο οριοθέτησης: Για πρώτη φορά εμφανίζεται ως μια περιστρεφόμενη φλόγινη ρομφαία που την κρατούν τα Χερουβίμ για να εμποδίζουν τον άνθρωπο μετά την έξωσή του από τον Κήπο να προσεγγίσει το δένδρο της ζωής (Γεν. 3, 24).

-Ως υλικό καταστροφής: Ο Θεός βρέχει φωτιά και θειάφι πάνω από τα Σόδομα και Γόμορρα, αντιδρώντας στην κορυφαία ανηθικότητα των κατοίκων τους (Γεν. 19, 24).

-Ως σύμβολο της παρουσίας του Θεού: Ο Θεός εμφανίζεται στον Μωυσή μέσα από τη φλεγόμενη βάτο, η οποία ωστόσο δεν καίγεται (Έξ. 3, 2-4). Μέσα από την μη καιόμενη φωτιά εμφανίζεται και στο όρος Σινά, όταν παραδίδει τις Πλάκες του

Νόμου στο Μωυσή (Έξ. 19,18/ Εβρ. 12, 29). Ο ίδιος ο Θεός εικονίζεται επίσης ως φωτιά που κατακαίει την ψυχή (Δευτ. 4, 24/Εβρ. 12, 29).

-Ως περιγραφή της παρουσίας του Χριστού. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης τον εμφανίζει ως λυχνάρι που καίει και φωτίζει (Ιωάν. 5, 35).

-Ως τρόπο έλευσης και δράσης του Αγίου Πνεύματος: Κατά την ημέρα της Πεντηκοστήςπύρινες γλώσσες εμφανίζονται πάνω από τα κεφάλια των μαθητών (Πράξ. 2, 1-4).

-Ως πνευματική φλόγα που δεν πρέπει να σβήνει (Ρωμ. 12, 11). Ως μέσο αναζωπύρωσης των χαρισμάτων (Β΄ Τιμ. 1, 6).

-Ως μέσο δοκιμασίας και κάθαρσης των καρδιών (Μαλ.3, 2-3/ Α΄ Πέτρ. 1, 7).

-Ως εργαλείο κρίσης του κακού και της αδικίας (Γεν. 19, 24/ Β΄ Πέτρ. 3, 7).

-Ως μέσο περιγραφής του ζήλου και της αγάπης στο Θεό (Ιερ. 20, 9/ Άσμ. 8, 7/Λουκ. 24, 32/Β΄ Κορ. 11, 29)

-Ως μέσο κολασμού. Η κόλαση περιγράφεται ως άσβεστη φωτιά (Μάρκ. 9, 43), ως αιώνιο πύρ (Ματθ. 25, 41), ως καμίνι της φωτιάς (Ματθ. 13, 41), ως λίμνη του πυρός (Απ. 20, 14).

Την εικόνα της φωτιάς χρησιμοποιεί και ο Χριστός για να χαρακτηρίσει τόσο την αποστολή του όσο και τη μέθοδο πραγμάτωσής της. Αυτό εκφράζεται μέσα από τη ρήση: “Πῦρἦλθονβαλεῖνἐπί την γῆν» (Λουκ. 12, 49).

Από μια κατά γράμμα ερμηνεία ενός Χριστού, που βάζει φωτιές και κατακαίει ό,τι υπάρχει γύρω του, εύκολα μπορεί να συμπεράνει κάποιος ότι ο Χριστός όχι μόνο ευνοεί αλλά και εφαρμόζει βίαιες μεθόδους παρέμβασης στα κοσμικά πράγματα κατά τα πρότυπα της Παλαιάς Διαθήκης, όπου ο Θεός φέρεται να είναι οργίλος, θυμώδης, βίαιος, σφόδρα εκδικητικός, καταστροφικός, ενάντιοςστους εχθρούς του περιούσιου λαού του, και γενικότερα εναντίον όσων τον αμφισβητούν, παραβαίνουν τις εντολές και ενεργούν κατά της βούλησής του.

Μια τέτοια ερμηνεία για τις διαθέσεις και τη στάση του Ιησού ενισχύεται και από δύο άλλες συναφείς πρωτοβουλίες του: Όταν ζήτησε να μάθει αν οι μαθητές είχαν μαζί τους μάχαιρες, και όταν χρησιμοποίησε βίαια μέσα εκδίωξης των εμπόρων από το Ναό. Αυτά είναι άλλωστε και τα τρία βασικά βιβλικά σημεία στα οποία στήριξαν την επιχειρηματολογία τους οι θεμελιωτές της Θεολογίας της Επανάστασης στη Δύση για να περιγράψουν και να προβάλλουν τον Χριστό ως κοινωνικό επαναστάτη, επιδιώκοντας τη σύμπραξη χριστιανών και μαρξιστών

στην βίαιη ανατροπή δικτατορικών και άλλων ολοκληρωτικών καθεστώτων. Αυτό ήταν και το πλαίσιο για την αριστερή πολιτικοποίηση του Χριστιανισμού μέσα από μια επαναστατική και αθεϊστική, και πάντως αποσπασματική, ανάγνωση της Βίβλου.

Από μια άλλη ανάγνωση, που αποδίδει στη φωτιά, για την οποία κάνει λόγο ο Χριστός, αλληγορικό χαρακτήρα, προκύπτει η εικόνα μιας βαθιάς και ριζικής πνευματικής αναστάτωσης που περιλαμβάνει μια ιδιότυπη ανατροπή του καθεστώτος της αμαρτίας, της οποίας οι συνέπειες δεν αφορούν μόνο στον έσω άνθρωπο αλλά και την κοινωνία του. Αυτή η σκοπούμενη αλλαγή είναι εχθρός του αυτονόητου και ξένη σε κάθε συμβιβασμό. Τα παραδείγματα είναι αρκετά με κορυφαίο την κριτική κατά του θρησκευτικού κατεστημένου των Γραμματέων και Φαρισαίων, επικεντρώνοντας στην υποκρισία, την διπλή ηθική, τον φαρισαϊσμό, τον νομικισμό, την αδικία και την απανθρωπιά. Φωτιά εν προκειμένω είναι ο πύρινος, κριτικός, αυθεντικός, γνήσιος, αληθινός, φωτεινός λόγος του Χριστού που είναι ικανός να αφυπνίζει συνειδήσεις και να μεταμορφώνει τον άνθρωπο όχι εξωτερικά και επιφανειακά αλλά εσωτερικά και ριζικά. Χαρακτηριστικό δείγμα ο Παύλος, ο οποίος από σφοδρός διώκτης μεταβλήθηκε μετά την επεισοδιακή συνάντησή του με το Χριστό σε διαπρύσιο κήρυκα αλλά και μάρτυρα του Ευαγγελίου.

Ως προς τον ριζοσπαστικό χαρακτήρα των λόγων και έργων του Χριστού χαρακτηριστική είναι η απόλυτη διασφάλιση του ασυμβίβαστου. Δεν μπορούν να συνυπάρχουν φως και σκοτάδι, αλήθεια και ψεύδος, μαθητής του Χριστού και οπαδός του κόσμου. Σ’ αυτό το πλαίσιο γίνεται κατανοητή και η «παράδοξη» φράση του Χριστού «ἄφες τούς νεκρούς θάψαι τούς ἑαυτῶν νεκρούς» (Ματθ. 8, 21/ Λουκ. 9, 59) σε κάποιον που ζήτησε να τον ακολουθήσει αλλά ήθελε πρώτα να θάψει τον πατέρα του. Το ζήτημα εδώ δεν είναι αν θα πρέπει ο οπαδός του Χριστού να φροντίζει τους δικούς του, αλλά αν αυτό και γενικότερα η συγγένεια αποτελεί πρώτη προτεραιότητα και ο Χριστός δεύτερη. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα καθαρά και όταν είπε: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρἐμὲοὐκἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶνυἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρἐμὲοὐκἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. 10, 37).

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό, τί εννοούσε ο Χριστός όταν δήλωνε ότι ήλθε για να βάλει φωτιά. Πρόκειται για την κριτική αμφισβήτηση των κατεστημένων αξιών, των βεβαιοτήτων και των προτεραιοτήτων. Για τον τρόπο που αντιλαμβανόταν οι άνθρωποι της εποχής του τον Θεό, τον εαυτό τους, την δικαιοσύνη και τις κοινωνικές σχέσεις. Ανατρέπει την συνηθισμένη αντίληψη για την αγάπη με την διδασκαλία για την αγάπη προς τους εχθρούς, καταργώντας το νόμο της ανταπόδοσης (Ματθ. 5, 43). Μεταλλάσσει το περιεχόμενο της έννοιας της

εξουσίας και της δύναμης, αντιπαραβάλλοντας την έννοια της διακονίας (Μάρκ. 10, 42), υποστηρίζοντας ότι όποιος θέλει να είναι μεγάλος οφείλει να είναι διάκονος των άλλων, ό,τι έκανε και ο ίδιος όταν έπλενε τα πόδια των μαθητών. Καταδικάζει, όπως είδαμε, την απλή τήρηση θρησκευτικών κανόνων στο όνομα της κοινωνικά αναγνωρίσιμης ευσέβειας, μεταφέροντας το κέντρο βάρους στην αληθινή ποιότητα της ευσέβειας. Συνομιλεί και τρώει με ανθρώπους αμαρτωλούς και κοινωνικά ή θρησκευτικά αποκλεισμένους, όπως για παράδειγμα η Σαμαρείτισσα γυναίκα (Ιωάν. 4.), οι λεπροί, οι πόρνες και οι τελώνες. Στην γνωστή Παραβολή δικαιώνει τον τελώνη και καταδικάζει τον φαρισαίο. Διαχωρίζει το Θεό της πίστεως από τον Καίσαρα και από τον θεό του χρήματος, τον Μαμωνά (Λουκ. 18, 22 εξ. / Ματθ. 6, 19 εξ.), δίνοντας το μήνυμα ότι η αξία ενός ανθρώπου δεν εξαρτάται από το είναι και έχειν, αλλά από την αξία του ως ανθρώπου, ως δημιουργήματος του ίδιου Θεού. Ανατρέπει τη λογική της ανταπόδοσης, του «ὀφθαλμόνἀντί οφθαλμού», της αντιμετώπισης του κακού με το κακό, που συμβάλλει στη διαιώνιση του κακού, καθιερώνοντας το αγαθό και την καλοσύνη ως όπλο κατά του κακού (Ματθ. 5, 38 εξ.). Τέλος, με τη στάση του καταργεί το αυτονόητο της προτεραιότητας της βιολογικής αυτοσυντήρησης, υποστηρίζοντας ότι όποιος θέλει να κερδίσει τη ζωή του πρέπει να τη χάσει, εννοώντας ότι αυτή αποκτά το βαθύτερο νόημά της στην Ανάσταση και στην αιώνια ζωή. Τελικά αυτό που κρύβεται πίσω από την εμπρηστική στάση του Χριστούείναι το φως της ανάστασης που φωτίζει τα σκοτάδια, θανατώνει το θάνατο και συντρίβει την αμαρτία.

Τον ίδιο συμβολικό χαρακτήρα έχει και η έννοια της πυρόσβεσης. Η «εμπρηστική» στάση του Χριστού, με την έννοια που την περιγράψαμε, όχι μόνο δεν αντιτίθεται αλλά συνιστά προϋπόθεση και μέθοδο της πνευματικής πυρόσβεσης.

Πνευματική πυρόσβεση σημαίνει τη σβέση των πυρών των παθών και της αμαρτίας. Συχνά γίνεται λόγος για «πεπυρωμένα βέλη του πονηρού» (Εφ. 6, 16), που στρέφονται εναντίον των πιστών, τα οποία σβήνουν με την ασπίδα της πίστεως. Ο Παύλος αναφέρεται στην φωτιά ως μέσο δοκιμασίας και αποκάλυψης της ποιότητας των έργων των ανθρώπων (Α΄ Κορ. 3, 13). Ο Αδελφόθεος Ιάκωβος χαρακτηρίζει φωτιά τη γλώσσα που συκοφαντεί και κατακρίνει, αλλά και τον κόσμο της αδικίας (Ιακ. 3, 6). Ο Χριστός σβήνει ό,τι ανάβει αμαρτωλά ο κόσμος.

Πυροσβεστικός είναι εν προκειμένω ο ρόλος ολόκληρης της ασκητικής παράδοσης και φυσικά της εξομολόγησης. Οι Πατέρες της Εκκλησίας χρησιμοποιούν την εικόνα της φωτιάς για να χαρακτηρίσουν την φιληδονία, την σαρκική επιθυμία, τον θυμό και την οργή, το φθόνο και την μνησικακία, τους εμπαθείς λογισμούς. Όπως η φωτιά χρειάζεται καύσιμη ύλη για να δυναμώσει, έτσι και τα πάθη

τρέφονται από τις αιτίες που τα συντηρούν. Από την άλλη πλευρά, προτείνεται η καύση των ακανθών των λογισμών με την εγρήγορση, την ησυχία και την προσοχή του νου.

Μπορεί ο Χριστός να αρνείται ότι ήλθε να φέρει ειρήνη αλλά μάχαιρα (Ματθ. 10, 34), ο ίδιος όμως αυτοχαρακτηρίζεται «ἄρχωνεἰρήνης» και αυτός που μακαρίζει τους ειρηνοποιούς (Ματθ. 5, 9), υπογραμμίζοντας ότι έτσι μπορούν οι άνθρωποι να γίνουν παιδιά του Θεού, με τη διαφορά ότι η ειρήνη δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με την απουσία πολέμων και άλλων συγκρούσεων, αλλά με έννοιες που δηλώνουν την συμφιλίωση με το Θεό, την εσωτερική αρμονία, την υπέρβαση του μίσους και της εκδίκησης και την μεταμόρφωση των διαπροσωπικών σχέσεων με έμφαση στη συγχώρεση, τη δικαιοσύνη, κυρίως την αγάπη. Έννοιες που είναι δυνατόν να προκαλέσουν συγκρούσεις ακόμη και διωγμούς από τους οικείους, τους αντιφρονούντες ή και τους πρώην συγκατοίκους στην αμαρτία. Είναι το ίδιο ενδεχόμενο που προκύπτει από το Χριστό ως σημείο αντιλεγόμενο.

Η ειρήνη λοιπόν που προσφέρει ο Χριστός στους ανθρώπους δεν μοιάζει με εκείνη των ανθρώπων (Ιωάν. 14, 27), η οποία εξαντλείται στις εξωτερικές συνθήκες και αποσκοπεί κατά κανόνα στην ανεμπόδιστη απόλαυση των κοινωνικών αγαθών, συνδυασμένη συνήθως με την αδικία και την εκμετάλλευση των άλλων. Η ειρήνη του Χριστού δεν ταυτίζεται με την αποφυγή διάπραξης του κακού αλλά με τη δυνατότητα να μην λειτουργεί το κακό ως καθοριστικός παράγοντας της ύπαρξής μας.

Αυτή η ειρήνη όχι μόνο δεν προϋποθέτει τη χρήση βίας χάρη δήθεν της ειρήνης, αλλά την καταδικάζει απερίφραστα. Ενδεικτική είναι η στάση του Χριστού απέναντι στον μαχαιροβγάλτη Πέτρο στον Κήπο της Γεσθημανή. Εδώ ακριβώς λύνεται και η παρεξήγηση με την αναφορά του Χριστού σε μαχαίρια, ως δήθεν επαναστατικά και βίαια εργαλεία για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης. Τίποτε στο Χριστό και την Εκκλησία του δεν είναι εξαναγκασμένο, αλλά όλα είναι συνάρτηση της προαίρεσης. Κανείς λόγος δεν δικαιολογεί τη χρήση βίας και σε κανένα επίπεδο. Η σύμπραξη Εκκλησίας και Πολιτείας στην περίπτωση των πολέμων έχει μόνο πνευματικό χαρακτήρα και καθόλου πολεμικό. Η βία δεν ευλογείται ούτε και εξαγιάζεται για κανένα σκοπό. Γι’ αυτόν τον λόγο έδωσε ο Θεός μεταπτωτικάξεχωριστή εξουσία, την εξουσία των αρχόντων, η οποία νομιμοποιείται στην άσκηση βίας χάρη της ευταξίας.

Συμπερασματικά: Η φωτιά είναι ένα παράδοξο σύμβολο, ακόμη και στα λόγια του Χριστού: Καταστρέφει αλλά και αναγεννά, τρομάζει αλλά και γοητεύει, πληγώνει αλλά και φωτίζει. Δεν είναι από μόνη της ούτε καλή ούτε και κακή. Εξαρτάται κάθε φορά από το πλαίσιοκαι την οπτική που την προσεγγίζουμε και τον τρόπο που

την ερμηνεύουμε. Άλλοτε πρέπει να την συντηρήσουμε και άλλοτε να τη σβήσουμε. Γιατί κάθε φωτιά δεν είναι καταστροφή ούτε και η κατάσβεσή της λύτρωση. Ο Χριστός έρχεται να αναστατώσει τον κόσμο κατακαίοντας ό, τι είναι σάπιο, άδικο και υποκριτικό. Ωστόσο δεν αφήνει πίσω του ερείπια. Απλά γκρεμίζει τα εμπόδια που κρατούν τον άνθρωπο δέσμιο της αμαρτίας, ταράζει τα λιμνάζοντα ύδατα, πυροδοτεί τις συνειδήσεις και γκρεμίζει τις ψεύτικες βεβαιότητες, επιζητώντας τη βαθιά αλλαγή των ανθρώπων. Η φωτιά του συμβολίζει το πάθος για την αλήθεια, την φλόγα της αγάπης για το Θεό και τους ανθρώπους, και ταυτόχρονα την καταστροφή των μηχανισμών που απαγορεύουν στον άνθρωπο να γνωρίσει και να παραμείνει στην αλήθεια, εγκλωβισμένος στην πνευματική αδράνεια και την αδιαφορία.

Πηγή: pemptousia.gr